

забезпечуючи доступність, індивідуалізацію та соціальну взаємодію. Ми повинні продовжувати розвивати та впроваджувати технології, які допомагають зробити освіту доступною для всіх, незалежно від обставин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи. Київ : «Самміт- Книга», 2009. 272 с.
2. Листопад О. В. Інклюзивна освіта в контексті інноваційного розвитку. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. 2011. № 2. С. 117.
3. Стрілець С.І. Інновації у вищій педагогічній освіті: теорія і практика : навч. посіб. 2-ге вид. допов. і переробл. Чернігів : ФОП Лозовий В.М., 2015. 544 с.

*Віталій МАЦИГІН,
Світлана БЕРЕЗА
(Дрогобич, Україна)*

ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сьогодення вимагає кардинальних змін парадигми педагогічного мислення, підходів у вихованні молодого покоління. Власне ці зміни мають бути спрямовані насамперед на пробудження і розвиток природних сил, духовних якостей студентської молоді, а не лише на формування в них умінь і навичок.

Навчальна діяльність студентів – складна система, що має конкретну мету, завдання, мотиви, способи реалізації. Її своєрідність у тому, що вона завжди пов'язана із «входженням» студента у нову дійсність, котра перетворює його психіку, формує свідомість. Сучасний студент не пасивний споживач, а активний творець власних знань. Він повинен вміти

самостійно сформулювати проблему, запропонувати методи її розв'язання довести їхню дієвість та оптимальність. Щоб знаходити конструктивні розв'язки і вихід з проблемних ситуацій, йому потрібно володіти навичками самостійної роботи, котра сприяє поглибленню й розширенню знань; пробудженню інтересу до самостійної пізнавальної діяльності; оволодінню прийомами процесу пізнання; розвитку пізнавальних здібностей та формуванню самостійності як базової якості особистості.

На думку багатьох учених (Л. Грицюк [1], Н. Конюхова [2], В. Король [3], В. Мусієнко [3], М. Продайко [4], Н.Т. Токова [3]), саме самостійна робота студентів, підходи до якої потребують докорінних змін, на сучасному етапі повинна стати основою вищої освіти, важливою частиною процесу підготовки фахівців.

Особливо це стосується професійної підготовки педагогів, адже саме вони постійно стикаються зі зростаючим рівнем інтелектуальних запитів учнів, з одного боку, і появою нових технологій у навчанні – з іншого. Навряд чи студент, не підготовлений у ЗВО самостійно здобувати знання, в майбутньому може легко розвинути в себе ці якості.

Основним завданням сучасної освіти є сформувати активну, діяльну людину, яка здатна діяти самостійно, забезпечуючи собі повноцінну життєдіяльність. Тобто, молода людина повинна володіти навичками самостійності у здобутті освіти. За таких концептуальних освітніх змін розширюються функції самостійної роботи, збільшується кількість годин відведених на неї, відповідно й зростає її важливість для студентської молоді. Це й вимагає зміни характеру взаємин між викладачем та студентом, які стають рівноправними партнерами у освітньому процесі закладу вищої освіти. За таких умов важливим є педагогічний інструментарій самостійної освітньої діяльності студентів у вишах. Важливо, щоб допомога і контроль з боку викладача не пригнічували самостійності й ініціативи студента, а спонукали його до

самостійного розв'язання питань організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність як особистісну рису характеру [1, с. 11].

У сучасних освітніх професійних програмах закладів вищої педагогічної освіти обсяг самостійної роботи студента визначається з урахуванням специфіки професії, а також місцем дисципліни у структурі професійної підготовки (обов'язкова чи вибіркова). Крім того, береться до уваги рівень освіти (перший (бакалаврський), другий (магістерський)) та форма навчання (денна, заочна, дистанційна) та ін. [3, с. 78]. Тобто, самостійна робота є складовою навчання у закладі вищої освіти. Від рівня її організації залежить результативність освітнього процесу, успішність засвоєння студентами навчального матеріалу, ефективність формування професійних умінь і навичок. Вона мотивує студента, зумовлює потребу поглиблення знань з власної ініціативи. Самостійну роботу вважають вищою формою навчальної діяльності, адже вона сприяє набуттю вмінь аналізувати, систематизувати, планувати, контролювати власну діяльність. Так, формується самостійність мислення, прагнення відкривати нові знання, відповідальність, креативність, дисциплінованість, точність, працьовитість. Самостійна робота є потрібною з огляду на важливість оволодіння навчальним предметом та у зв'язку з необхідністю формування навичок самостійної діяльності у студентів [2, с. 15].

З одного боку, самостійна робота студента вимагає належного рівня організації, керівництва та контролю з боку викладача, а з іншого – передбачає активність, ініціативність, самостійність самого студента, формування у нього навичок самостійної діяльності. Це потребує таких способів реалізації освітнього процесу в закладі вищої освіти, коли допомога, оцінка педагога не пригнічуватимуть завзятість здобувача освіти, а привчатимуть його до самостійного планування та звернення навчання. Ефективність та результат самостійної роботи визначається

рівнем самоорганізації, саморозвитку, здатністю студента розв'язувати життєві і професійні ситуації.

Важливим завданням педагога є також певний розподіл молодих людей за принципом індивідуальних зацікавлень та уподобань. І важливою тут виступає умова щодо цілком самостійного для кожного вибору, що веде за собою вільний вияв ініціативи, творчої активності й обов'язкове емоційне задоволення результатом [4, с. 168]. Це найголовніше завдання, успіх його вирішення залежить від майстерності педагога – здатності реалізувати розвивально-орієнтований підхід до особистості. Педагогам необхідно створити таку демократичну систему життєзабезпечення, в якій студенти оволодіватимуть різними доступними і цікавими способами оперування інформацією в найрізноманітніших життєвих ситуаціях.

Отже, на сьогодні одним із найголовніших завдань розвитку особистості є формування самостійності й активності мислительної діяльності, однією з найважливіших характеристик якої становить самоцінність цієї діяльності. І це не лише вміння вирішувати нові нескладні завдання, а також здатність самостійно ставити нові цілі й досягати їх шляхом власного пошуку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицюк Л. Організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. 2011. № 7. С. 9–14.
2. Конюхова Н. Особливості організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів. *Теорія та методика управління освітою*. 2010. № 4. С. 13–23.
3. Організація самостійної роботи студентів / за заг. ред. В. Король, В. Мусієнко, Н. Токової. Черкаси : Вид-во ЧДУ, 2003. 216 с.
4. Продайко М. Самостійна робота як важлива складова фахової підготовки студентів. *Педагогічний альманах*. 2012. Вип. 16. С. 165–170.